

**Жауапкершілігі шектеулі серіктестік
"ТК Газоблок»**

БЕКІТЕМІН
Директор
"ТК Газоблок" ЖШС
Бақаев Н.Н.
2025 ж.

**ТАРАТУ ЖОСПАРЫ ЖЕР ҚОЙНАУЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ
САЛДАРЫ ҚҰРЫЛЫС ҚҰМ КЕН ОРНЫНДА АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ
ҚОНАЕВ ҚАЛАСЫНЫҢ ӘКІМШІЛІК-АУМАҚТЫҚ
БАҒЫНЫСЫНДАҒЫ ЖЕРЛЕРДЕГІ "КВАРЦКУМ"**

қ. Қонаев, 2025 ж.

ОРЫНДАУШЫЛАР ТІЗІМІ

Жауапты орындаушы: Геолог "ТК Газоблок" ЖШС Ерубасев А.А.	Тарату жоспары жер қойнауын пайдаланудың салдары
Нормоконтроллер Бегайдарова Г.	

Мазмұны

		бет
1	ҚЫСҚАША СИПАТТАМА	4
2	КІРІСПЕ	6
3	Қоршаған орта	7
3.1	Учаскенің геологиялық құрылымы	7
3.2	Ауданның гидрогеологиялық сипаттамасы	9
3.3	Пайдалы қазбаларды радиациялық-гигиеналық бағалау	9
4	ЖЕР ҚОЙНАУЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ СИПАТТАМАСЫ	10
5	ЖЕР ҚОЙНАУЫН ПАЙДАЛАНУ САЛДАРЫН ЖОЮ	12
6	КОНСЕРВАЦИЯЛАУ	14
7	ҮДЕМЕЛІ ТАРАТУ	15
8	ІС-ШАРАЛАР КЕСТЕСІ	16
9	ТАРАТУ ЖӨНІНДЕГІ МІНДЕТТЕМЕНІҢ ОРЫНДАЛУЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ	17
9.1	Кепілдік жоюды қамтамасыз ету ретінде	17
9.2	Таратуды қамтамасыз ету ретінде банк салымының кепілі	17
9.3	Сақтандыру жоюды қамтамасыз ету ретінде	18
9.4	Көлемдер консервациялаудың техникалық кезеңіндегі жұмыстар және қолданылатын техникалар	18
9.5	Техниканың қажеттіліктері дайындық кезеңі	18
9.6	Дайындық кезеңіне арналған шығындар	19
9.7	Техникалық қалпына келтіру	19
9.8	Консервациялауға арналған шығыстардың жиынтық ведомосы	20
9.9	Арнайы тарату қоры туралы ереже.	21
9.10	Шығындарды есептеу негізінде учаскелер бойынша тарату қорының көлемін негіздеу	21
9.11	Тарату кезеңінде өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету.	22
9.12	Жер қойнауын пайдалану объектілеріне рұқсатсыз қол жеткізуді болдырмайтын шаралар	22
10	ТАРАТУ МОНИТОРИНГІ ЖӘНЕ ТЕХНИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ	24
11	ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ	27

1. ҚЫСҚАША СИПАТТАМА

Кварцкүм құрылыс құмының кен орындары Қосқұдық кентінен оңтүстік-батысқа қарай 8 км жерде, Алматы облысы Қонаев қаласының әкімшілік-аумақтық бағынысындағы жерлерде орналасқан. Кварцкүм құрылыс құмының кен орны келесі координаталық нүктелермен шектелген:

Географиялық координаттар учаскенің "Кварцкүм»

№	Солтүстік ендік	Шығыс бойлық
1	44° 02' 00"	77° 19' 00"
2	44° 02' 00"	77° 19' 32"
3	44° 01' 40"	77° 19' 32"
4	44° 01' 40"	77° 19' 00"
Жалпы алаңы – 43,96 га		

1.1. Жер бедерінің топографиясы

Ауданның жер бедері жазық. Ең кіші абсолюттік биіктіктер оңтүстікте солтүстік жағалауға жақын жерде орналасқан Қапшағай су қоймалары (500м), ең үлкені (700-800 м) солтүстікте, таулардың оңтүстік беткейлерінің етегінде орналасқан Малай-Сары және Арқарлы.

1.2. Климат

Ауданның климаты континенттік, қуаң. Қысы салыстырмалы түрде жұмсақ және құрғақ; көктем тез, жылы шырайлы; жазы ұзақ және ыстық. Жылдық орташа температура +6.8° Б. Жылдық жауын-шашынның орташа жалпы мөлшері 200-250 мм. Жауын-шашынның көп бөлігі жаңбырмен (көктем), аз қармен жауады. Қар жамылғысы бар бір жылдағы күндердің орташа саны - 59. Тұрақты қар жамылғысы (ақпан айында максимум - 11 см-ге дейін) желтоқсанның аяғында орнатылып, ақпанның басында ериді.

Желдің шығыс және солтүстік-батыс бағыттары басым, желдің орташа жылдамдығы 1,3-2,0 м/сек.

1.3. Гидрографиялық желі

Кен орнының гидрографиялық жағдайлары қарапайым, ағын су ұңғымаларда пайдалы қабат анықталмады және үстіңгі қабаттың жыныстары суарылмады. Жер асты сулары да есепке алынбайды.

1.4. Флора мен фауна

Өсімдіктер мен жануарлар дүниесі гидрографиялық желінің аздығына және ауданның құрғақшылығына байланысты өте кедей.

Ауданның солтүстігіндегі тау бөктерінде суармалы дәнді дақылдар егіліп жатыр. Сүректі өсімдіктер өспейді (елді мекендерді қоспағанда), шөптесін өсімдіктерге тән сыртқы түрі бар қуаң дала және жартылай шөлдер, соңғысы құмдар басталатын ауданның солтүстік-батысында атап өтіледі Мойынқұм.

1.5. Елді мекендерге қолжетімділік, оларға жақындық

Кен орны Кварцкүм қаладан 30 шақырым жерде орналасқан. Қонаев Алматы Іле өзені аңғары ернеуінің жазық бөлігі шегіндегі облыстар.

1.6. Жалпы инфрақұрылым

Аудан халқы негізінен елді мекендерде шоғырланған: г. Конаев, п. Шеңгелді, т.ж.. бап. Жоламан. Оновное халықтың кәсібі - егіншілік пен мал шаруашылығы, халықтың бір бөлігі сипатталған ауданның оңтүстік-шығыс бөлігінде өтетін теміржолға қызмет көрсетумен айналысады. Қ. Қонаевқа халықтың бір бөлігі өнеркәсіп өндірісінде және қызмет көрсету саласында жұмыс істейді.

Ауданның көлік жағдайлары қолайлы -кен орны Кварцкүм 9 км қашықтықта орналасқан. Бастап т.ж.. бап. Қосқұдық және солтүстіктен 4 км-де т.ж.. №64 разъезд. Алматы автомагистралімен-Талдықорған кен орны ұзындығы 7 км болатын жолмен

байланысты.

Аудан экономикасында маңызы зор Қапшағай СЭС.

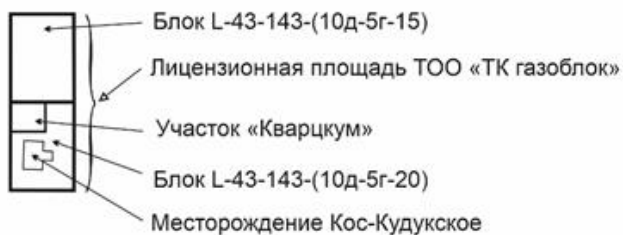
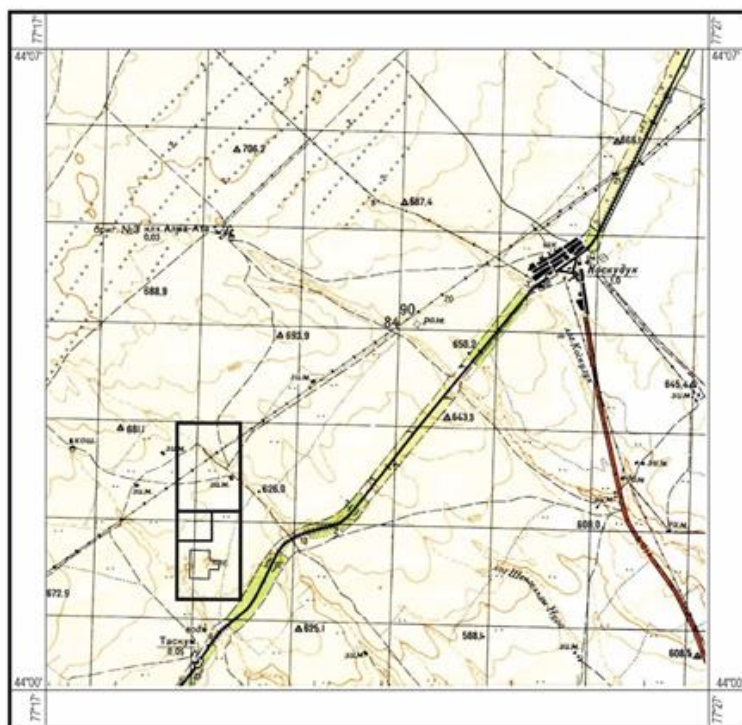
Кен орнын электрмен жабдықтау 0,5 км қашықтықтағы қолданыстағы электр беру желілерінен мүмкін болады.

Отын мен ағаш материалдары еліміздің басқа аймақтарынан әкелінеді.

Ауданды ауыз сумен қамтамасыз ету олардың гидрогеологиялық ұңғымалары арқылы жүзеге асырылады. Суару және техникалық қажеттіліктер үшін өзен суы пайдаланылады. Шеңгелді, Қапшағай су қоймалары мен уақытша су ағындары.

ОБЗОРНАЯ КАРТА РАЙОНА РАБОТ

Масштаб 1:100 000

2. КІРІСПЕ

Кварцкум құрылыс құмы кен орнының учаскесі Алматы облысы Қонаев қаласының әкімшілік-аумақтық бағынысындағы жерлерде орналасқан. Қатты пайдалы қазбаларды барлауға арналған Лицензия № 2727-01.07.2024 жылғы лицензия. Лицензияның қолданылу мерзімі қатарынан 6 жылды құрайды. Барлау жұмыстары лицензиялық блоктар шегінде жүргізілді: L-43-143-(10д-5г-15) және L-43-143-(10д-5г-20). "Кварцкум" кен орны карьерлік тәсілмен игеріледі. Даму жүйесін таңдауға әсер ететін негізгі факторлар:

- а) пайдалы қазбаның пайда болуының тау-кен-геологиялық жағдайы;
- б) тау жыныстарының физика-механикалық қасиеттері;
- в) берілген мансап өнімділігі.

Қорлардың пайда болуының тау-кен-геологиялық жағдайлары пайдалы қазбаларды бұрғылау-жару жұмыстарын қолданбай, ашық механикаландырылған тәсілмен әрқайсысының биіктігі 5,0 м үш кемермен өндіруге мүмкіндік береді.

Тұтастай алғанда, "құм кен орындарына қорларды жіктеуді қолдану жөніндегі нұсқаулыққа" сәйкес кен орнының пайдалы қалыңдығы геологиялық құрылымның күрделілігі бойынша екінші топқа жатады, орташа, қабат тәрізді, құмның сапасы өзгермелі.

Өзірлеу жүйесі элементтерінің негізгі параметрлері:

- тау-кен кемерінің биіктігі-5,0 м аспайды;
- жұмыс жиектерінің еңіс бұрышы-60°;
- карьердің тереңдігі-15,0 м дейін;
- карьердің борттарын өтеу бұрышы-30°.

Аршу жұмыстары қопсытқыштар мен Бульдозерді қолдану арқылы жүргізіледі. Аршу жыныстары Карьер шекарасынан 0,1-0,3 км қашықтықта орналасқан уақытша үйінділерге жиналады. Кейіннен олар жұмыс істеген мансапты қалпына келтіру үшін қолданылады.

"Кварцкум" кен орнының жалпы қоры – 3968,252 мың м³, аршу – 2623,5 мың м³ құрайды. 10 жыл ішінде өндіру көлемі (лицензияның қолданылу мерзімі) – 1000,0 мың м³, аршу – 656.7 мың м³.

Кварцкум учаскесінің құрылыс құмының көлемдік массасы мен қопсыту коэффициенті сәйкесінше 1,617 т/м³ және 1,13 құрайды.

Мансаптық жұмыс мерзімі-10 жыл.

Карьерді бірінші кезеңде пысықтағаннан кейін карьердің орнында көлемі орта есеппен 280-ден 220 м-ге дейінгі алаң қалыптасады, тереңдігі 15,0 м-ге дейін. шеттерінде жиектер пайда болады, жалпы биіктігі 15,0 метрге дейін. Осыған байланысты карьердің бүйірлерін карьердің ішкі аймағына кесу арқылы өтеу жеткілікті, осылайша карьердің бүйірлерінің көлбеу бұрышын азайтып, жұмсақ етіп жасау керек.

3. ҚОРШАҒАН ОРТА

Ауданның климаты континенталды, құрғақ. Қыс салыстырмалы түрде жұмсақ және құрғақ; көктем тез, Достық; жаз ұзақ және ыстық. Жылдық орташа температура +6.80 С. жылдық жауын-шашынның орташа жалпы мөлшері 200-250 мм. Жауын-шашынның көп бөлігі жауын-шашынмен (көктем), қар аз. Қар жамылғысы бар жылдағы күндердің орташа саны-59. Тұрақты қар жамылғысы (ақпандағы максимум-11 см-ге дейін) желтоқсанның соңында орнатылады және ақпанның басында кетеді.

Желдер Шығыс және солтүстік-батыс бағытта басым, желдің орташа жылдамдығы 1,3-2,0 м/сек.

Кен орнының гидрографиялық жағдайлары қарапайым, ұңғымалардағы су ағыны анықталған жоқ-пайдалы қалыңдық пен аршылған жыныстар суланбаған. Жер асты сулары да белгіленбейді.

Гидрографиялық желінің аздығына және аймақтың құрғақтығына байланысты өсімдіктер мен жануарлар әлемі өте кедей.

Ауданның солтүстігіндегі тау бөктерін суармалы дәнді дақылдар егеді. Ағаш өсімдіктері жоқ (елді мекендерді қоспағанда), шөптесін өсімдіктер құрғақ дала мен шөлейттерге тән, соңғысы Муюнқум құмдары басталатын ауданның солтүстік-батысында байқалады.

Кварцкум кен орны Алматы облысының Қонаев қаласынан 30 км қашықтықта Іле өзені алқабының бортының жазық бөлігі шегінде орналасқан.

Аудан халқы негізінен елді мекендерде шоғырланған: г.Қонаев, Шеңгелді кенті, Ж. Ж.Жоламан. Халықтың негізгі кәсібі - егіншілік және мал шаруашылығы, халықтың бір бөлігі сипатталған ауданның оңтүстік-шығыс бөлігінде өтетін теміржолға қызмет көрсетумен айналысады. Қонаев қаласында халықтың бір бөлігі өнеркәсіптік өндірісте және қызмет көрсету саласында жұмыс істейді.

Ауданның көлік жағдайлары қолайлы-Кварцкум кен орны Қосқұдық темір жол станциясынан 9 км және №64 темір жол разъезінен солтүстікке қарай 4 км жерде орналасқан. Кен орны Алматы-Талдықорған автомагистралімен ұзындығы 7 км жолға байланысты.

Қапшағай ГЭС аудан экономикасында маңызды мәнге ие.

Кен орнын энергиямен жабдықтау 0,5 км-де жұмыс істеп тұрған ЭБЖ-дан мүмкін.

Отын мен ағаш материалдары елдің басқа аудандарынан әкелінеді.

Ауданды ауыз сумен жабдықтау олардың гидрогеологиялық ұңғымалары арқылы жүзеге асырылады. Суару және техникалық қажеттіліктер үшін Шеңгелді өзенінің, Қапшағай су қоймасының және уақытша су ағындарының сулары пайдаланылады.

3.1 Учаскенің геологиялық құрылымы

Кварц құмы кен орнының геологиялық құрылымына кварцкум төрттік түзілімдер, жамантин формациясының палеогендік жауын-шашындары және жоғарғы бор шөгінділері қатысады. Біріншісі-ұсақ түйіршікті құмдар, сирек ұсақ қиыршық тастары бар құмды саздар, екіншісі-құмдар, саздар және желвак құм конгломераттары. Бұл шөгінділер тау жыныстарына жатады.

Дала шпаты-кварц құмдарымен ұсынылған жоғарғы бор шөгінділері Кварцкум кен орнының өнімді қалыңдығын құрайды.

Барланған аумақта тау жыныстарының құрамы тігінен де, бүйір жағынан да салыстырмалы түрде сақталады. Мәселен, мысалы, жоғарғы бор шөгінділері барлық барлау жұмыстарында кездеседі және қиылысады. Олар сирек кездесетін төмен қуатты қабаттар мен сазды және қиыршық тасты құм линзаларын қамтитын жұқа және жұқа түйіршікті кварц құмдарының қалыңдығымен ұсынылған, олар жиынтықта өнімді

қалыңдықты құрайды.

Балшықтардың өнімді қалыңдығы төселген, олардың шатыры барлау ұңғымаларының ешқайсысына жетпеген. Кварц құмдарының тасталған карьеріндегі кварцкум кен орнының оңтүстігінде негізгі қалыңдық сұр, сары-қоңыр түсті тұтқыр, майлы саздармен ұсынылған, мұнда олар толығымен қиылыспайды, олардың қуаты 5,0 м-ден асатыны белгілі.

Құмдардың өнімді қалыңдығы шөгінділермен сәйкессіз қабаттасады жамантиндік төменгі палеогеннің түзілімдері, ұсынылған желваковтармен жатқан конгломераттармен, саздармен және құмдақтармен пласт тәрізді, линза тәрізді және ареалды таралуы бар. Конгломераттардың қалыңдығы 0,2 м-ден 1,1 м-ге дейін, саздар - 0,2 м-ден 3,4 м-ге дейін, құмды саздар - 0,2 м-ден 2,0 м-ге дейін.

Қиманың үстіңгі бөлігі төрттік дәуірдегі шаң басқан кесінділермен берілген, полимиктті ұсақ түйіршікті ашық сұр түсті құмдар мен құмды саздақтар. Барлау жұмыстарымен ашылған төрттік шөгінділердің қалыңдығы 2,2 м-ден 3,0 м-ге дейін ауытқиды.

Барлау жұмыстарымен ашылған жоғарғы бор дәуірінің шөгінділері бөлігінде кварц құмдары басым, саздардың жұқа қабаттары елеусіз кездеседі, гравелиттер ал құмды саздақтар, олардың кейбірінің таралуы барлық жерде бола бермейді, жекелеген кен орындары бойынша олар қимадан толығымен шығып кетеді.

Өнімділіктің таралуы құмды тігінен және тігінен қалыңдықтар латералдар тұтастай алғанда, ол салыстырмалы түрде тұрақты, бірақ қабаттың ішкі құрылымы фациальды өзгергіштігімен және литологиялық құрамының әртүрлілігімен ерекшеленеді. Мұндай қалыптасу жағдайлары шағын, таяз континенттік бассейндердің шөгінділеріне тән.

Қалыңдығы әр түрлі астық құрамды құмдардың қалыңдығы мен линзалары бойынша әр түрлі қабаттардан тұрады. Құм қабаттарының қалыңдығы көзбен анықтаған кезде 1 м-ден 6 м-ге дейін өзгереді, алайда сынамалау нәтижелері бойынша құмдар бөлшектеп бөлінеді. Қиыршық тасты және сазды құмдардың қабаттары мен линзалары 0,3 м-ден 3,0 м-ге дейін, орташа қалыңдығы 1,7 м.

Барлық бұрғыланған ұңғымаларда басым көпшілігінде өте ұсақ түйіршікті құмдар ашылады, ұсақ түйіршікті ұсақ түйіршікті құмдар бағынышты жағдайда болады. Тұтастай алғанда, кен орны бойынша ұсақ және ұсақ түйіршікті құмдардың арасында қабаттар байқалды және линзалар құмды саздақтар.

Құмдардағы саз бөлшектерінің ең көп мөлшері ұсақ түйіршікті, шанды құмдардың горизонттарымен шектеледі.

Кәдімгі үлгілер бойынша пайдалы қалыңдығы бар құмдардың гранулометриялық құрамы: дөңдер >5(15 мм-ге дейін) – жоқтан 8,0% -ға дейін; 5-2,5 мм – 0-ден 0,8% -ға дейін; 2,5-1,25мм – 0-ден 3,2% -ға дейін; 1,25–0,63мм – 0,3–тен 20,1% -ға дейін; 0,63–0,315мм - 5,3-тен 66,7% -ға дейін; 0,315–0,16 -дан 13,5-тен 86,9%-ға дейін; <0,16мм - 12,9-дан 41,2% -ға дейін; саз, лай, шаң - 4,5-тен 30,3% -ға дейін; ірілік модулі - 0,75-тен 1,65-ке дейін; құмдар тобы - бастап «ұсақ» дейін "жіңішке".

Минералды жағынан құмдар негізінен кварц пен дала шпаты бағынышты мөлшерде, ЛТП үлгісі бойынша ұсынылған: кварц-79,10%; дала шпаттары-20,20%; ауыр фракция (магнетит, гетит және т.б.) -0,09%; слюдалар (гидрослюдалар) -0,22%; сульфаттар (гипс, барит) - 0,04%; хлорит және апатит-"бірлік.білу.", аксессуарлық минералдар-0,17%.

Барланған аумақ шегіндегі өнімді қабат жатыр көлденеңнен төмен, барлау ұңғымаларымен толығымен қиылыспаған. Үстіңгі қабаттың қалыңдығы ең аз болатын учаскенің оңтүстік-шығыс қапталында - 3м, өнімді қабаттың қалыңдығы ең үлкен - 12м. Барланған аумақ шегінде пайдалы қабаттың орташа қалыңдығы 9,03 м.

Үстіңгі қабаттағы жыныстардың қалыңдығы 3,0 м-ден 7,0 м-ге дейін ауытқиды. Үстіңгі қабаттың орташа қалыңдығы 5,97 м құрайды.

Гидрогеологиялық бақылаулармен ағын су ұңғымаларда пайдалы қабат

анықталмады және үстіңгі қабаттың жыныстары суарылмады.

3.2 Гидрогеологиялық ауданның сипаттамасы

Көріністің беті тегіс, солтүстіктен оңтүстікке қарай аздап төмендейді. Кварц құмы кен орнының геологиялық құрылымына кварцкум төрттік түзілімдер, жамантин формациясының палеогендік жауын-шашындары және жоғарғы бор шөгінділері қатысады. Жоғарғы бор шөгінділері өнімді қалыңдықты құрайтын ұсақ және жұқа түйіршікті кварц құмдарының қалыңдығымен ұсынылған.

Кен орнының гидрографиялық жағдайлары қарапайым, ұңғымаларда су ағыны анықталған жоқ-пайдалы қалыңдық пен тау жыныстары суланбаған. Жер асты сулары да белгіленбейді. Атмосфералық жауын-шашын кен орнын игеруге айтарлықтай әсер етпейді, өйткені Кварцкум кен орнының құрылыс құмын өндіруді күрекпен экскаватор жоспарлайды.

Карьерді ауыз сумен жабдықтау жақын маңдағы елді мекендерден автоцистерналармен су тасымалдау арқылы жүзеге асырылатын болады. Техникалық сумен қамтамасыз ету жақын маңдағы су көздерінен жүзеге асырылатын болады.

3.3 Радиациялық-гигиеналық бағалау пайдалы қазбаның

Радиациялық-гигиеналық бағалау нәтижелері бойынша пайдалы қазбалар 1-сыныпқа жатады және барлық салаларда шектеусіз қолдануға жарамды.

Аршылған және орналастырылған жыныстардың радиоактивтілігі табиғи фоннан төмен, кен орнын игеру процесінде атмосфераның шаңдануы, әсіресе карьердің жақсы табиғи аэрациясымен іс жүзінде жоқ.

Өндіріс процесінде қоршаған ортаға әсер ететін жоғары фондық концентрациясы бар материалдар, қосалқы бөлшектер мен ЖЖМ қолданылмайды.

4. ЖЕР ҚОЙНАУЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ СИПАТТАМАСЫ.

"Кварцкүм" құрылыс құмының пайдалы қазба кен орнының қалыңдығының пайда болу шарттары оны ашық әдіспен-карьермен өңдеудің орындылығын анықтайды. Кен орнының бұрыштық контурының координаттары төменде кестеде келтірілген.

Бұрыштық нүктелердің координаталары кен орындары

№	Солтүстік ендік	Шығыс бойлық
1	44° 02' 00"	77° 19' 00"
2	44° 02' 00"	77° 19' 32"
3	44° 01' 40"	77° 19' 32"
4	44° 01' 40"	77° 19' 00"
Жалпы алаңы – 43,96 га		

Кен орны жоғарғы бор шөгінділерімен шектелген және ұсынылған қабат тәрізді пайдалы қазбалардың кен орны 43,9 га аумақта. Пайдалы қабат әр түрлі түйіршікті құмдардан тұрады. Қорларды есептеуге енгізілген пайдалы қабаттың ашық қалыңдығы 3,0-дан 12,0 м-ге дейін, орташа 9,03 м құрады. Жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану мақсатында қорларды есептеу жүргізілді аршыма жыныстардың. Есептелген қорлар құрылыс құмының құрайды 3720,0 мың м³, аршулар – 2623,5 мың.м³. Көлемдік масса және қопсыту коэффициенті құрылыс құмының учаскенің "Кварцкүм" теңның 1,617 т/м³ және 1,13 т/м³ тиісінше. Кен орны суланбаған: жер асты сулары карьердің түбінен төмен орналасқан.

Жалпы алғанда, кен орнының пайдалы қалыңдығы "Пайдалану жөніндегі нұсқаулыққа" сәйкес кен орындарына қорлардың сыныптамасын қолдануды құм және қиыршық тас", жатады біріншісіне қарай геологиялық құрылымының күрделілігі бойынша екінші топтың кіші тобына.

Әзірлеу жүйесі элементтерінің негізгі параметрлері:

- биіктік әрқайсысының өндіру кемері – артық емес 5,0 м;
- жұмыс кертпештерінің еңіс бұрышы – 60°;
- карьердің тереңдігі – дейін 15,0, м;
- карьер ернеулерінің өтеу бұрышы – 30°.

Пайдалы қазба өздігінен жануға ұшырамайды және жанбайды пневмокониозға қауіпті. Радионуклидтердің құрамы бойынша қорытынды бойынша құрылыс құмының бірінші класқа жатады және құрылыстың барлық түрлерінде шектеусіз пайдалануға болады.

Барланған кен орны орналасқан жерлер "Кварцкүм" және олар тау-кен бөлігінің контурына кіреді, ұсынылған құрылыс құмымен, жер бетінен елеусіз мардымсыз топырақ-өсімдік қабатымен жабылған. Оларда орман алқаптары, су айдындары және жер үсті ағындары жоқ. Барлық дерлік жерлер өнімсіз болып табылады жайылымдармен. Оларды карьерлерді қазу үшін алып қою аудан экономикасына айтарлықтай зиян тигізбейді.

Жоспарланған әзірлеу технологиясы қоршаған ортаға зиянды әсерді азайту бойынша барлық қажетті шаралар мен шараларды қамтамасыз ететін типтік және жақсы әзірленген болып табылады.

Кен орнын ашық әдіспен игеру кезінде қоршаған ортаға әсер ететін негізгі факторлар болып табылады:

- 1) Күндізгі беттің бұзылуы және ландшафттың өзгеруі.
- 2) Шанның пайда болуы және улы газдардың шығарындылары кезінде атмосфераны тау-кен және тау-кен көлігі жабдықтарының жұмысы.

Жабдық жұмыс істеп тұрған кезде карьердегі рұқсат етілген шығарындыларды

реттеу мақсатында келесі іс-шаралар жүргізілетін болады:

- бос жүріс кезінде іштен жану қозғалтқыштарының жұмысын минимумға дейін қысқарту;

- тау-кен көлігі жабдықтарының жақсы техникалық жағдайын қамтамасыз ету;

- автомобильдердің шамадан тыс жүктелуіне жол бермеу.

Экскаватор жұмыстарында шаңмен күресудің ең қарапайым құралы - алдын ала ылғалдандыру қазылатын массалар.

Кенжарда және кезінде шаңның пайда болуын басу үшін шикізатты тасымалдау кезінде көзделеді гидросуару кенжарлар мен карьерішілік жолдар.

Үйіндіге жіберілген тау жыныстары саздақтармен ұсынылған, карьерді қалпына келтіру үшін пайдаланылатын болады. Химиялық талдау және радиациялық-гигиеналық бағалау нәтижелері бойынша пайдалы қазбада зиянды және радиоактивті заттардың жол берілмейтін мөлшері болмайды. Олардың тұздылығы жоғарыламайды, өздігінен жанбайды, сондықтан қоршаған ортаға айтарлықтай әсер етпейді.

К аймағы шегіндеелді мекендердің бөгеті жоқ. Күрделі ғимараттар мен құрылыстардың карьерде жоқ.

5. ТАРАТУЛАР ЖЕР ҚОЙНАУЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ САЛДАРЛАРЫ

Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 27 желтоқсандағы "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексіне сәйкес, келісімшарттық аумақтағы жер қойнауын пайдалану жөніндегі қызметтің салдарын жою жөніндегі техникалық шешімдерді егжей-тегжейлі әзірлеу, оның қоршаған ортаға және қоршаған ортаға әсерін бағалау. халықтың денсаулығы кәсіпорынды жоюдың арнайы жобасында осы жоспар негізінде, кен орнын игеру аяқталғанға дейін және жоюға рұқсат алғанға дейін екі жыл бұрын жүзеге асырылатын болады.

Тарату мақсатымен жер қойнауын пайдалану объектісін, сондай-ақ жер қойнауын пайдаланудан зардап шеккен аумақтарды мүмкіндігінше қолайлы қоршаған ортамен үйлесімді өзін-өзі қамтамасыз ететін экожүйенің жағдайына қайтару болып табылады.

Мақсатқа жету үшін келесі міндеттер қойылды:

- орындалуымен жою жұмыстарын уақтылы жүргізу рекультивациялық іс-шаралар;
- қоршаған ортаға кері әсерді барынша азайту.

Өндіру жөніндегі операциялардың салдарын жоюды жоспарлау кезінде құрылыс құмының арналған кен орындарында "Кварцкүм" келесі критерийлер анықталды:

- бұзылған учаскені тұрғындар мен жануарлар дүниесі үшін қауіпсіз жағдайға келтіру;
- жерді табиғи жолмен топырақ-өсімдік жамылғысын қалпына келтіруге жарамды күйге келтіру;
- қалпына келтірілген аумақта микроклиматты жақсарту;
- бұзылған аумақтың қоршаған ортаға және адам денсаулығына кері әсерін бейтараптандыру.

Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес жер қойнауын пайдаланудың салдарын жоюдың келесі құқықтық аспектілері анықталған:

➤ "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодекстің 54-бабының 1-тармағына сәйкес жер қойнауын пайдаланушы егер осы Кодексте өзгеше белгіленбесе, өзіне берілген жер қойнауы учаскесіндегі жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялардың салдарын жоюға міндетті.

➤ "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодекстің 54-бабының 2-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен өндірістік объектілер мен жер учаскелерін халықтың өмірі мен денсаулығының қауіпсіздігін, қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ететін жағдайға келтіру мақсатында жүргізілетін іс-шаралар кешені жер қойнауын пайдаланудың зардаптарын жою болып табылады.

Карьерді, үйіндіні және кірме жолдарды ескере отырып – жоюдың жалпы алаңы жұмыстың салдарлары жер қойнауын пайдаланушының бірінші кезеңде мыналарды құрайды 11,0 га. Жоспармен жою жоба авторы жоюдың екі нұсқасын қарастырды.

The таратудың бірінші нұсқасы қарастырады орындау мал мен малды суаруға арналған жасанды су қоймасын құру мақсатында пайдаланылған карьердің бүйірлері.

Екінші нұсқа - техникалық мелиорация.

Екі нұсқаның оң және теріс жақтарын қарастырайық.

Өндірудің бірінші кезеңінде, әсер ететін болады 11 өндіру жоспарына сәйкес га жер және пайдалы қазбалардың бекітілген қорынан алынды – 1000,0 мың м³ пайдалы қазбаның, бұл барлығын құрайды 26,8 бекітілген қордың %. Кен орнының қалған қорлары бірінші кезең аяқталғаннан кейін және өндірудің екінші кезеңіне рұқсат алғаннан кейін игерілетін болады. Нарықтағы экономикалық жағдайға байланысты, өндірудің екінші кезеңі кейін бірден басталуы мүмкін бірінші кезеңнің аяқталуы немесе біраз уақыттан кейін. Үзіліссіз өндіру болмаған жағдайда, яғни бірінші кезең аяқталғаннан кейін бірден рұқсат алу, жою салдары жер қойнауын пайдалану талап етілмейді. Екінші

кезеңнің өндіру жоспарында бүкіл карьерді жою жоспары көзделетін болады.

Өндіруді жалғастырмаған немесе өндіруді тоқтата тұрған жағдайда, мыналарға байланысты емес жер қойнауын пайдаланушының консервациялау қажет.

Бірінші нұсқада ұсынылған орындау пайдаланылған карьердің бүйірлері және мал мен малды суаруға арналған жасанды су қоймасын құру.

Ауданның климаты шұғыл континенттік, құрғақ. Кен орны іс жүзінде сусыз, карьерге күтілетін ағын шамамен - 4,4 л/с, максимум – 22,9 л/с құрайды. нөсерлі жаңбыр кезінде ғана мүмкін болады.

Ыстық климатты, аздаған атмосфералық жауын-шашынды, жоғары булануды ескере отырып, жазда судың болуын қамтамасыз ете алмайды.

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, біз жоюдың бірінші нұсқасын қолайсыз деп санаймыз.

Екінші нұсқада аумақты тазарту және кен орнының бір бөлігін техникалық рекультивациялау ұсынылды.

Салдарын жою жоспарын құру жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес жер қойнауын пайдалану, егер кен орны толығымен игерілмеген болса және келесі сатыда игерілетін баланстық қорлар болса, кен орнын консервациялау қажет.

Бұл жағдайда кен орны консервацияланатын болады. Кен орнын консервациялау үшін аумақты тазарту және 10 жыл ішінде игерілген карьерлерді техникалық рекультивациялау қажет, өйткені өндіруге арналған лицензияның қолданылу мерзімі 10 жылды құрайды.

6. КОНСЕРВАЦИЯЛАУ

Кен орнын консервациялаумен құрылыс құмының Кварцқұм мынадай іс-шараларды көздейді;

1. Дайындық кезеңі;

- 1) бүлінген жер учаскесін тау-кен көлігі жабдықтарынан босату;
- 2) Уақытша әкімшілік және тұрмыстық вагондарды шығару;
- 3) Ластанған аумақтарды шаруашылық қызметтен алып тастау жер қойнауын пайдаланушының (ЖЖМ. шаруашылық-тұрмыстық қалдықтар, септиктер и..);
- 4) Жұмыс істеп тұрған карьерді техникалық рекультивациялау және барлық бұзылған жерлерді МЖӘ толтырумен тегістеу;
- 5) Карьерді қоршау.

2. Консервациялауды жүргізу.

Жер қойнауын пайдаланушы аумақтарды техникадан, құрал-жабдықтардан және әкімшілік тұрмыстық тіркемелерден босатқаннан кейін ол өз қызметінің салдарын жоюға кіріседі. Жою жоспарында бірінші кезекте аумақтарды жанар-жағармайдың ластануынан тазарту қарастырылған. ЖЖМ дақтары бар жер, топырақтың үстіңгі қабаты алынып, арнайы бөлінген жерге шығарылып, қоймаға қойылады. Шаруашылық-тұрмыстық септиктер мен дәретханалар өңделеді биоактиватормен дәретханаларды, септиктерді, тұндырғыштарды, шұңқырларды өңдеу үшін олар жермен көміледі.

Жоғарыда көрсетілген іс-шараларды орындағаннан кейін жер қойнауын пайдаланушы объектіні техникалық қалпына келтіруге кіріседі.

Техникалық мелиорация мыналардан тұрады: карьерді үстіңгі қабаттармен толтыру және топырақ-құнарлы қабатты қолдану арқылы тегістеу.

Техникалық кезең толығымен аяқталғаннан кейін кен орнын консервациялау жүргізіледі, оның ішінде:

- кен орны бетінің топографиялық түсірілімі;
- карьердің периметрі бойынша өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарына сәйкес ескерту белгілерін орнату;
- карьердің периметрі бойынша қоршау орнату;
- барлық техникалық құжаттаманы уәкілетті органға тапсыру;
- құзыретті органға кен орнын консервациялауды аяқтау туралы есеп.

7. ҮДЕМЕЛІ ТАРАТУ

Қорларды игеру кезеңінде пайдаланудан шығатын кен орындары, құрылыстар мен өндірістік объектілер жоқ. Осыған байланысты осы жоспарда үдемелі жою жөніндегі іс-шаралар қаралмайды.

8. ІС-ШАРАЛАР КЕСТЕСІ

Консервациялаудың техникалық кезеңін орындау бойынша жұмыстарды орындау қажет, жылдың жылы мезгілінде ғана. Уақытылы жұмыс істеуге және жаңбырдан кейін бірден тыйым салынады. Жаңбырдан кейінгі жұмыстар, жер беті толығымен құрғағаннан кейін ғана өндіруге болады. Жоғарыда сипатталғандардың барлығы жұмыстар тек тау-кен жұмыстарын қадағалаудың тікелей бақылауымен жүргізілуі керек.

Өткізу үшін мамандандырылған техниканы таңдау процесінде жұмыстың ең маңызды міндеті экономикалық тұрғыдан сәйкес жабдықты таңдау болып табылады және технологиялық көзқарастардың. Қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу учаскесі жабдықталуы тиіс мелиорацияға қойылатын технологиялық талаптарды қатаң сақтай отырып, топырақ көлемінің бірлігін қазуға, жылжытуға және төсеуге кететін шығындар ең аз болатын машиналар кешені.

Жоюдың 2-нұсқасы бойынша іс-шаралар кестесі

№ № б..	Жұмыстардың атауы	Жұмыс көлемі, м ³	Ауы сым саны	10-шы жыл				
				мам ыр	маус ым	шілд е	там ыз	қыр күйе к
1	аумақты қоқыстан тазарту, материалды, жыныс үйінділерін жинау	-	1					X
2	жабдықтар мен конструкцияларды бөлшектеу	-	1					X
3	Техникалық қалпына келтіру	6,7 га						X

9. ТАРАТУ ЖӨНІНДЕГІ МІНДЕТТЕМЕНІҢ ОРЫНДАЛУЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодекске сәйкес орындалуы жер қойнауын пайдаланушымен тарату жөніндегі міндеттемелер: кепілдікпен, банк салымының кепілімен және (немесе) сақтандырумен қамтамасыз етілуі мүмкін.

Тарату есебінен жүргізіледі жер қойнауын пайдаланушының немесе тікелей болған тұлғаның жер қойнауын пайдаланушымен жер қойнауын пайдалануға арналған тиісті лицензия немесе келісімшарт тоқтатылғанға дейін.

Жер қойнауын пайдаланушы тарату жөніндегі өз міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз етуге міндетті. Мұндай қамтамасыз етуді ұсыну жер қойнауын пайдаланудың зардаптарын жою жөніндегі міндеттемені орындаудан босатпайды.

9.1 Кепілдік жоюды қамтамасыз ету ретінде

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодекстің ережелеріне сәйкес:

1. Кепілдікке байланысты кепілгер Қазақстан Республикасының алдында "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" 27.12.2017 жылғы №125-VI Кодексіне сәйкес анықталған ақшалай қаражат шегінде (24.05.2018 ж. өзгертулер мен толықтырулармен) міндеттеменің орындалуына жауап беруге міндеттенеді. жер қойнауын пайдаланушының жер қойнауын пайдаланудың салдарын толығымен немесе ішінара жою бойынша.

2. Екінші деңгейдегі банк, шетелдік банк не акциялары ұйымдастырылған бағалы қағаздар рыногында айналысқа шығарылатын ұйым кепілгер бола алады. Егер кепілгер шетелдік банк немесе акциялары ұйымдастырылған бағалы қағаздар нарығында сатылатын ұйым болса, мұндай кепілгерлер құзыретті орган анықтаған шетел валютасындағы ең төменгі жеке несиелік рейтинг шарттарына сәйкес келуі керек.

3. Банктің осы бапқа сәйкес өзіне берілген кепілдік бойынша міндеттемесі тарату аяқталғаннан кейін ғана тоқтатылады.

4. Кепілдік құзыретті орган бекітетін үлгілік нысанға сәйкес қазақ және орыс тілдерінде беріледі.

Шетелдік тұлға берген кепілдік міндетті түрде қазақ және орыс тілдеріне аударыла отырып, шет тілінде жасалуы мүмкін, оның дұрыстығын нотариус растауы керек.

9.2 Банктік салымның кепілі таратуды қамтамасыз ету ретінде

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодекстің ережелеріне сәйкес:

1. Банктік салым кепіліне орай Қазақстан Республикасының орындалмаған жағдайда құқығы бар жер қойнауын пайдаланушымен тарату бойынша міндеттемелер негізінен басқа кредиторлар алдында кепілге салынған банктік салым сомасынан қанағаттандырылады жер қойнауын пайдаланушының.

2. Екінші деңгейдегі банкте орналастырылған банк салымы ғана осы бапқа сәйкес кепіл нысанасы бола алады.

3. Салым теңгемен немесе шетел валютасымен енгізілуі мүмкін.

4. Қамтамасыз ету болып табылатын банк салымының мөлшеріне қойылатын

талаптар "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексте белгіленеді.

5. Қамтамасыз ету болып табылатын банк салымын қайта кепілге салуға тыйым салынады.

6. Таратылған жағдайда жер қойнауын пайдаланушының банкроттығын қоса алғанда, заңды тұлға болып табылатын кепіл нысанасы конкурстық массаға енгізілмейді, ал кепіл ұстаушы өзге мүлік есебінен өз талаптарын қанағаттандыруға қатысатын кредитор болып табылмайды жер қойнауын пайдаланушының.

9.3 Сақтандыру жоюды қамтамасыз ету ретінде

Кодекстің ережелеріне сәйкес:

1. Жер қойнауын пайдаланудың зардаптарын жою жөніндегі өз міндеттемелерін қамтамасыз ету үшін жер қойнауын пайдаланушы сақтандыру ұйымымен сақтандыру шартын жасасуға құқылы, соған байланысты орындалмауы жер қойнауын пайдаланушымен "жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексте көзделген тәртіппен (сақтандыру жағдайы) жер қойнауын пайдаланудың зардаптарын жою жөніндегі міндеттемелер Қазақстан Республикасының (пайда алушының) пайдасына сақтандыру сомасын төлеуге әкеп соғады.

2. Осы бапта көзделген сақтандыру жөніндегі қатынастар Қазақстан Республикасының азаматтық заңдарымен реттеледі.

9.4. Консервациялаудың техникалық кезеңіндегі жұмыс көлемі және қолданылатын техникалар

№№ р/с	Көрсеткіштердің атауы	бірлік өлшемдер	саны
1	Кен орнын игеру тәсілі	ашық	
2	Мансап параметрлері: -орташа ұзындық -ені орта есеппен -орташа тереңдік	м м м	280 220 15
3	Алынатын қорлар 10 жыл ішінде құрылыс құмы	мың м3	1000,0
4	Аршу	мың м3	656,7
5	Тау жыныстарының массасы	мың м3	1656,7
6	Карьердің өнімділігі: - өндірудің орташа жылдық көлемі -аршу бойынша орташа жылдық көлем -тау-кен массасы бойынша орташа жылдық көлем	мың. м3 мың м3 мың м3	100,0 65,67 165,67
7	Карьердің қызмет ету мерзімі	Өндіруге арналған лицензияға сәйкес – 10 жыл	

9.5 Техниканың қажеттіліктері дайындық кезеңі.

Сондай-ақ дайындық кезінде бульдозер, жүк тиегіш және карьердің көліктері тартылады. Жанар-жағармайдың осы кезеңдегі шығындары мыналарды құрайды:

№	атауы	К-во см.	См/сағат	ЖЖМ шығыны, л/сағ	Ст-сть ЖЖМ л.	Сома
1	Бульдозер Т-130	2	8	12,1	300	58080
2	тиегіш ХСМGLW-50 F	2	8	10	300	48000
3	Автосамосвал Howo A7.	2	200 км	40 л/100км	300	48000
	барлығы					154080

9.6. Дайындық кезеңіне арналған шығындар.

Карьердің аумағын қоқыстардан, сынықтардан тазарту талап етілмейді, өйткені карьерді игеру кезінде тазарту жұмыстары жүйелі түрде жүргізіледі.

Бүлінген жер учаскесін тау-кен көлігі жабдықтарынан босату, уақытша әкімшілік және тұрмыстық вагондарды шығару және аумақтарды шаруашылық қызметтен ластауды жою шығындары жер қойнауын пайдаланушының (ЖЖМ. шаруашылық-тұрмыстық қалдықтар, септиктер и..) кәсіпорынның қолданыстағы бағалары бойынша қабылданды. Салмақы мансап персоналы (3 адам) 2 жыл ішінде жұмыспен қамтыладых күноған осы жұмыстарда.

№	Атауы	К-во адам	К-во ауысым	Зар. төлемақы ай/теңге	Сома теңге
1	карьерді тау-кен көлігі жабдықтарынан босату	3	2	250000	68182
2	уақытша вагоншаларды әкету	3	2	250000	68182
3	ластанғандарды жою аумақтардан шаруашылық қызметтің жер қойнауын пайдаланушының (ЖЖМ. шаруашылық-тұрмыстық қалдықтар, септиктер и. .)	3	2	250000	68182
	барлығы				204 546

9.7. Техникалық рекультивация

Бастапқы деректер:

- 10 жылда өндірілген тау-кен массасының көлемі – 1656,7 мың м³
- Аршынды жыныстардың көлемі – 656,7 мың м³
- Өндіру кезіндегі ысыраптардың көлемі – 15,0 мың.м³ (1,5 %)

Техникалық қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу үшін келесі көлік жабдықтары жұмылдырылады

Мелиорацияның техникалық кезеңіндегі машиналар мен механизмдердің қажеттілігін есептеу

№	Жұмыстардың атауы	Атауы техникалар	К-во см	к-во техникалық-ки
1.	Алаңды жоспарлау	Бульдозер Т-130, 800 м ³ /см	10	1
2.	Аршыма жыныстарын тиеу	Тиегіш XCMG LW-50 F шөмішті, 3200 м ³ /см	2	1
3.	Аршылған жыныстарды тасымалдау	Howo A7. 8 м ³	2	1

Рекультивациялаудың техникалық кезеңі кезеңіне техниканы пайдалануға арналған шығыстар;

№ р/с	Атауы тік жұмыстардың	Техниканың атауы	К-во см	сағат/см	ЖЖМ шығынының нормасы (л/сағ)	Ст-сть ЖЖМ теңге	Барлығы теңге
1	Алаңды жоспарлау	Бульдозер Т-130, 800 м ³ /см	10	8	12,1	300	290400
2	Аршыма жыныстарын тиеу	Тиегіш XCMG LW-50 F шөмішті, 3200 м ³ /см	2	8	10	300	48000
3	Аршылған жыныстарды тасымалдау	Howo A7. 8 м ³	2	200 км	40 л/100 км	300	48000
4	Автожанармай құюшы	Газ-53	2	50 км	22л/100 км	205	4510
Барлығы 910							390

Рекультивациялаудың техникалық кезеңіндегі еңбекке ақы төлеу шығыстары

№ р/с	Кәсіптің атауы	Адам саны	Жалақы, (теңге/м-ц)	Жұмыс/ауысым саны	сағат/см	Шығындар жиыны теңге
1	Бульдозер машинисі	1	800 000	10	8	380 952
3	Тиегіш машинисі	1	800 000	2	8	76 190
4	Жүргізуші	1	800 000	2	8	76 190
5	ИТҚ	1	800 000	2	8	76 190

6	Кәсіп.қызметкерлер	3	600 000	2	8	171 428
7	құюшы	1	600 000	2	8	57 142
Барлығы						838 092

9.8 Кен орнын консервациялауға жұмсалатын шығыстардың жиынтық ведомосы.

№	Шығындардың атауы	Сомасы, теңге	ескертпе
1.	Шығыстар дайындық кезеңіне	358 626	
2.	Техникалық қалпына келтіруге арналған шығындар	1 238 002	
3.	Бастаптожәнемосты материаложылы (ж/б тікжәне және колюсая брожылыюлоға)	800 000	
	Шығыстардың жиыны	2 396 628	
4.	Үстеме шығыстар. 10%	239 662	
5.	Күтпеген шығыстар 10 %	239 662	
	Барлық шығыстар	2 875 953	

Консервациялаудың техникалық кезеңіндегі келтірілген шығындар 202 жылғы жағдай бойынша есептелген 5 жыл. Таратуға арналған шығындардың есептік құны **2 875 953 теңге**. Консервациялаудың техникалық кезеңін жүзеге асыру кезіндегі экономикалық және басқа жағдайларға сүйене отырып, жұмыстың нақты өзіндік құны сметалық құннан жоғары немесе төмен болуы мүмкін. Кәсіпорын арнайы мақсаттағы жер қойнауын пайдалануды жоюға жыл сайынғы аударымдарды жүзеге асырады депозиттік шот.

9.9. Арнайы тарату қоры туралы ереже.

Кен орны учаскелеріндегі тау-кен жұмыстарының соңғы кезеңі жер қойнауын пайдаланушы құрған тарату қорының қаражаты есебінен жүзеге асырылатын карьерді, жер қойнауын пайдалануға байланысты объектілерді физикалық түрде жою болып табылады.

Нысаналы тарату қорын қалыптастыру мен пайдаланудың негізгі мақсаты аумақтың экологиялық-экономикалық тұрақтылығы мен тепе-теңдігін қамтамасыз ету мақсатында жер қойнауын пайдаланушының карьерді және карьердің тіршілік ету объектілерін жою жөніндегі міндеттемелерін қаржыландыру болып табылады.

Тарату қоры туралы ереже "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне сәйкес бекітілген. Пайдалы қазбаларды өндіретін кәсіпорындар жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды тоқтатқан немесе тоқтата тұрған кезде халықтың өмірі мен денсаулығының қауіпсіздігін, қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ететін жағдайға келтірілуі керек. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар тоқтатыла тұрған кезде кен орнын жою жүргізілуі тиіс.

Бұл карьерді жою кезінде мыналарды көздейді, жер қойнауын пайдаланушы жер қойнауын, атмосфералық ауаны, жерді, ормандарды, суларды, сондай-ақ ғимараттар мен құрылыстарды жер қойнауын пайдалануға байланысты жұмыстардың зиянды әсерінен қорғау жағдайларын реттейтін, белгіленген тәртіппен бекітілген стандарттардың (нормалардың, ережелердің) сақталуын қамтамасыз етуге міндетті. Жер қойнауын пайдалану кезінде бұзылған жер учаскелері мен басқа да табиғи объектілерді одан әрі

пайдалануға жарамды күйге келтіру.

Жоғарыда аталған заңның талаптарын орындау үшін кәсіпорын тарату қорын құрды.

Тарату қорына аударымдар жүргізіледі жер қойнауын пайдаланушымен жыл сайын.

Қорды пайдалану объектіні таратудың келісілген жобасы аясында жүзеге асырылады.

9.10. Шығындарды есептеу негізінде учаскелер бойынша тарату қорының көлемін негіздеу

Персоналдың еңбекақы қорын есептеу кезінде жұмысшылардың қолданыстағы орташа жалақысы өндіруші саладағы қолданыстағы тарифтік кесте бойынша алынды.

Материалдардың құны жою жобасын әзірлеу кезіндегі қолданыстағы тарифтерден алынады.

Жұмыс түрлері бойынша тарату шығындары барлық тарату жұмыстарын қамтиды.

9.11. Тарату кезеңінде өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету.

Кәсіпорында тау-кен жұмыстарын жүргізу кезеңінде кәсіпорын басшысы бекіткен және уәкілетті органмен келісілген "Төтенше жағдайларды жоюды локализациялау жоспары" және кәсіпорын басшысы бекіткен "Өндірісті бақылау туралы ереже" әзірленеді. .

Тарату жұмыстары кезінде кәсіпорын басшысы көрсетілген жоспар мен ережені қатаң басшылыққа алуы керек.

Карьердегі жою жұмыстары аяқталғанға дейін "Пайдалы қазбалар кен орындарын ашық әдіспен игеру кезіндегі бірыңғай қауіпсіздік ережелерінің", "Пайдалы қазбалар кен орындарын ашық әдіспен игеретін кәсіпорындар үшін техникалық пайдалану ережелерінің" барлық талаптары қолданылады. , сондай-ақ Өндірістік қауіпсіздік және төтенше жағдайлар департаментінің қатысуымен бұрын құрылған арнайы комиссия, ол барлық қызметкерлердің қауіпсіздік ережелері мен техникалық пайдалану ережелерін білуін тексереді.

- Қауіпсіздік техникасы бойынша негізгі талаптар

Кен орнындағы жұмыстардың барлық түрлері, оның ішінде механизмдерді өндіру және пайдалану жұмыстары пайдалы қазбалар кен орындарын ашық әдіспен игеру және өндірістік санитария кезінде қолданыстағы өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарына сәйкес жүргізілуі тиіс.

Карьерде жұмыстарды қауіпсіз жүргізуді қамтамасыз ету бойынша негізгі талаптар мыналар болып табылады:

1. жұмысқа арнайы дайындығы мен біліктілігі бар адамдарды, ал басшылыққа – арнайы білімі бар адамдарды жұмысқа қабылдау;
2. тау-кен жұмыстарымен айналысатын адамдарды арнайы киіммен қамтамасыз ету;
3. қауіпсіздік талаптары мен санитарлық нормаларға сәйкес келетін машиналарды, жабдықтар мен материалдарды пайдалану;
4. белгіленген жеке қорғаныс құралдары болмаса немесе олар гигиеналық талаптарға сай келмесе немесе ақаулы болса, жұмысшылар жұмысқа жіберілмейді.
5. Объектілерде жұмыстардың барлық түрлерін жүргізген кезде барлық персонал қауіпсіздік талаптарын басшылыққа алуы тиіс.
6. Карьерде жұмыс уақытында персонал алғашқы медициналық көмек көрсететін медициналық қобдишалармен қамтамасыз етілуі керек.

7. Карьердің аумағында қолданыстағы санитарлық нормаларға сәйкес зиянсыз және сау еңбек жағдайларын қамтамасыз ету үшін санитарлық-гигиеналық және санитарлық-техникалық шаралар жүргізілуі керек.
8. Кәсіпорынның лауазымды тұлғалары жұмысшылардың өмірі мен денсаулығына тікелей қатер төнген жағдайда жұмысты дереу тоқтатуға, адамдарды қауіпсіз жерге тасымалдауды қамтамасыз етуге және бұл туралы құзыретті және атқарушы жергілікті органдарды хабардар етуге міндетті.
9. Мансапта міндетті түрде басшылық қауіпсіздік техникасы үшін жауапты адамды тағайындауы керек.

9.12. Жер қойнауын пайдалану объектілеріне рұқсатсыз қол жеткізуді болдырмайтын шаралар.

Таратуды жүргізу кезеңінде жер қойнауын пайдалану объектілерін рұқсатсыз пайдалануды және оларға қолжетімділікті болдырмайтын мынадай шаралар сақталатын болады:

- объектілер жоюды жүргізу кезеңінде бақылауда болады ЖШС "КК газблок»;
- жою процесінде қолданылатын барлық жабдықтар өндірістік алаңның тұрағында орналасады;
- жою жүргізілетін аумаққа техниканың рұқсатсыз кіруіне және шығуына қатаң тыйым салынады.

Жою жұмыстарынан кейін жер қойнауын пайдаланушы бір жыл ішінде объектіні топырақтың жай-күйіне, жауын-шашынның объектінің аумағына әсеріне, қоршаулардың жай-күйіне және ескерту белгілеріне ай сайынғы тексеруден өткізеді.

10. ТАРАТУ МОНИТОРИНГІ ЖӘНЕ ТЕХНИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ

"Ашық пайдалы қазбалар кенішіне қатысты жер қойнауын пайдалану салдарын жоюдың жою мониторингінің мақсаты "Кварцқұм" жою міндеттерінің орындалуын қамтамасыз ету болып табылады. Мұндай мониторинг, басқалармен қатар, келесі іс-шараларды қамтиды:

- жер асты опырылымдарының жерүсті көріністеріне тексеру;
- жерасты кенішіндегі судың сапасын сынау және судың болжамды сапасына кепілдік беру үшін ағынды суларды бақылау пункттерінен судың сапасы мен көлеміне мониторинг жүргізу;
- болашақта жерді пайдалануға жарамдылығын анықтау мақсатында карьердің айналасын зерттеу;
- пассивті су тазарту жүйесінің техникалық қызмет көрсету талаптарына сәйкестігін тексеру.

Бұл мониторингті ұйымдастыру және жүргізу қоршаған ортаға антропогендік қысымды, оның құрамдас бөліктерінің күйінің өзгеруін нақты өндірістік объектілер қызметінің экологиялық зардаптарының көріну ерекшеліктеріне байланысты бақылаудың қажетті құралы болып табылады.

Безымьянное кен орнының кварц-дала шпаты жыныстарының қорларын игеру кезінде әсер ету мониторингі және эмиссиялар мониторингі көзделеді.

Әсер ету мониторингі бұл қоршаған ортаға антропогендік қысымды, белгілі бір өндірістік объектілер қызметінің экологиялық зардаптарының көріну ерекшеліктеріне байланысты оның компоненттерінің күйіндегі өзгерістерді бақылаудың қажетті құралы болып табылады.

Бұл мониторингтің міндеттеріне қоршаған ортаның келесі компоненттерінің жай-күйін бақылау кіреді:

- атмосфералық ауа;
- топырақ жамылғысы мен өсімдік жамылғысы;
- жануарлар әлемі;
- жер үсті су ресурстары, жер асты сулары.

Санитариялық-қорғаныш аймағының шекарасындағы атмосфералық ауаның жай-күйіне мониторингтік зерттеулер аспаптық (зертханалық) әдіспен жүргізілетін болады, іріктеу нүктелері негізгі нүктелер бойынша айқындалатын болады.

Таратылатын объектінің әсер ету аймағындағы топырақ жамылғысының жай-күйін бақылауды атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау орындарымен біріктірілген іріктеу

орындарында СҚА шекарасында аспаптық (зертханалық) әдіспен жүзеге асыру жоспарлануда.

Өсімдіктердің жай-күйін бақылауды ұйымдастыру түрлердің әртүрлілігін, кеңістіктік құрылымын және өсімдіктердің жалпы жағдайын визуалды бақылауды қамтуы керек.

Жануарлар дүниесінің жай-күйіне мониторингті ұйымдастыру жойылатын объектінің аумағында да, санитарлық-қорғау аймағының шекарасында да құстар мен сүтқоректілердің пайда болуын көзбен бақылауға дейін азайтылуы керек.

Жер үсті және жер асты суларының жай-күйіне мониторинг жүргізу көзделмеген, себебі ағынды суларды су объектілеріне және жер бедеріне ағызу жоспарланған іс-шаралармен жүзеге асырылмайды. Айта кету керек, "Атаусыз" кварц-дала шпаты жыныстарының кен орнын жою жұмыстары жер үсті және жер асты суларына кері әсерін тигізбейді.

Эмиссиялар мониторингі атмосфераға ластаушы заттардың жол берілетін шекті шығарындыларын бақылау үшін жүргізіледі. Мониторинг келесі әдістерді қолдану арқылы жүзеге асырылады:

- автоматты газталдағыштардың көмегімен қалдық газдардағы ластаушы заттардың концентрациясын тікелей өлшеу әдісі немесе кейіннен стационарлық зертханада талдау арқылы қалдық газдардан аспаптық сынамалар алу;

- Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органы бекіткен шығарындыларды есептеу әдістерін қолдана отырып есептеу әдісі.

Эмиссиялар мониторингі процесінде мыналар жүргізіледі санитариялық-қорғаныш аймағының шекарасында белгіленген нүктелерде атмосфералық ауаның ластануының нақты жай-күйін бақылау.

Әрбір ластану көзінің сипатын ескере отырып, бақылаудың аспаптық (зертханалық) әдісін қолданған дұрыс.

Іріктеу нүктелері негізгі нүктелер бойынша санитарлық-қорғаныш аймағының шекарасында анықталады, оның шегінен тыс бақыланатын заттың ШРК стандарттарынан асып кетуіне жол берілмейді. Сынамаларды іріктеу жиілігі – тоқсанына 1 рет.

Атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау кезінде сынамаларды іріктеу негізінен ластаушы заттар шығарындыларының таралуын есептеу жүргізілген метеожағдайларда (ауа температурасы, салыстырмалы ылғалдылық, желдің жылдамдығы мен бағыты, атмосфералық қысым, ауа райының жалпы жағдайы - бұлттылық, жауын-шашынның болуы) жүргізілуі тиіс.). Сынамаларды алу жер бетінен 1,5-3,5 м биіктікте жүргізіледі. Сынамаларды іріктеу уақыты орташаландыру кезеңіне 20 минуттан кем емес уақытқа жатқызылды.

Ауа сынамаларын алу ол "Атмосфераның ластануын бақылау жөніндегі нұсқаулықтың", РД 52.04.186-89 талаптарына сәйкес жүзеге асырылатын болады.

Сынамаларды іріктеу мен талдауды жүзеге асыратын ұйым ретінде, көрсетілетін қызметтің осы түрін көрсетуге лицензиясы бар, тартылатын аттестатталған және аккредиттелген зертхана болуы мүмкін.

Тарату жұмыстарын жүргізу кезеңінде (мелиорациялық) жұмыстар шығарындылар уақытша, қысқа мерзімді, болмай қоймайтын сипатта болады және атмосфералық ауаға ластаушы заттардың бөлінуі жүретін процестердің көпшілігі бір мезгілде жүрмейді және белгіленген СҚА шегінде объектінің аумағы бойынша бытыраңқы болады.

Жою жұмыстары жүргізілгеннен кейін атмосфералық ауаны ластаудың барлық көздері жойылады, кері әсері барынша азайтылады.

Деректемелер

ТК" ЖШС Газоблок»

Мекенжайы: Қазақстан Республикасы,
Талдықорған қ., Өнеркәсіптік аймақ
Шығыс, 123 ғимарат,
БСН: 210840021857

Директор

Бақаев Н.Н.

МП

11. ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. МЕМСТ 17.5.1.01-83 "Табиғатты қорғау. Жерді қалпына келтіру. Терминдер мен анықтамалар".
2. МЕМСТ 17.5.3.04-83 (СТ СЭВ 5302-85) «Табиғатты қорғау. Жердің. Жерді қалпына келтіруге қойылатын жалпы талаптар".
3. МЕМСТ 17.5.1.02-85 "Табиғатты қорғау. Жердің. Бүлінген жерлердің сыныптамасы мелиорация үшін".
4. Қазақстан Республикасының Жер кодексі 20.06.2003 ж. №442-ІІ ҚРЗ (с өзгерістер мен толықтырулармен жағдай бойынша 16.01.2021 б.
5. Жою жоспарын құру жөніндегі нұсқаулық және Қатты пайдалы қазбаларды өндіру операцияларының салдарын жоюдың болжамды құнын есептеу әдістемесі. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2018 жылғы 24 мамырдағы № 386 бұйрығымен бекітілген.
6. "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 27.12.2017 жылғы №125-VІ Кодексі (с 05.01.2021 өзгерістер мен толықтырулармен б.
7. Тау-кен және геологиялық барлау жұмыстарын жүргізетін қауіпті өндірістік объектілер үшін өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету ережелері. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы №352 бұйрығымен бекітілген.
8. Тау-кен жұмыстарының жоспары кен орны бойынша құрылыс құмының «Кварцкүм» қаланың әкімшілік-аумақтық бағыныстағы жерлерінде орналасқан Қонаев Алматы облыстың 2024ж.
9. ҚР ҚНЖЕ 2.04-01-2017 "Құрылыс климатологиясы".
10. БастапН ҚР 2.03-30-2017 Сейсмикалық аймақтардағы құрылыс (01.08.2018 жылғы жағдай бойынша өзгерістермен).
11. Қазақстан Республикасындағы бүлінген және бүлінген жерлерді қалпына келтіру жобаларын әзірлеу жөніндегі нұсқаулық, Алматы, 1993 ж.
12. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі 09.01.2007 ж. №212-ІІІ ҚРЗ (с өзгерістер мен толықтырулармен жағдай бойынша 02.01.2021 б.
13. Алдын ала жоспарланған жобаны әзірлеу кезінде жоспарланған экономикалық және өзге де қызметтің қоршаған ортаға әсерін бағалау жөніндегі нұсқаулық, жобалау алдындағы және жобалық құжаттаманы 2007 жылғы 28 маусымдағы №204-п.
14. "Азаматтық қорғау туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 11 сәуірдегі Заңы
15. Қауіпті өндірістік объектілер үшін өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету қағидалары өндірістік объектілердің, жетекші таулы және геологиялық барлау жұмыстары.